

Enheten för inriktning av skydd mot olyckor
Magnus Olofsson
010-240 5382
Magnus.Olofsson@msb.se

PM angående kompletterande brandskyddsåtgärder i flerbostadshus som kompensation för minskad förmåga till livräddning med räddningstjänstens stegutrustning

Bakgrund

Det har kommit till MSB:s kännedom att det finns kommuner som har problem att hålla kompetens och insatstider för livräddning där räddningstjänstens stegutrustning utgör alternativ utrymningsväg. Mot bakgrund av detta har frågan om en minskad förmåga och förlängda insatstider för räddningstjänstens stegutrustning kan kompenseras av ett förstärkt brandskydd eller alternativa förmågor till räddningsinsats i de aktuella fastigheterna. Frågan är då vem som kan ta initiativ till en sådan förändring och vad det innebär för ansvarsfördelningen mellan de berörda.

Reglering

Boverkets byggregler (BBR), eller motsvarande äldre byggregler utgör grund för vilket brandskydd som krävs i en byggnad. Huvudregeln i LSO¹ är att det brandskydd som enligt byggregelverket krävdes för en byggnad eller en anläggning i samband med att den uppfördes ska anses vara ett godtagbart brandskydd. För att det ska finnas en förutsägbarhet för den enskilde fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren ska den som genomför tillsyn enligt LSO inte kunna ställa krav på att brandskyddet ska behöva ändras. Det gäller under förutsättning att byggnadens användning inte väsentligt ändrats och att det brandskydd som fanns vid byggnadens uppförande upprätthålls. Det kan dock i vissa fall finnas särskilda omständigheter som motiverar att ställa högre krav på brandskyddet än de som gällde när byggnaden uppfördes.

Under lång tid har ett stort antal byggnader uppförts utifrån förutsättningen att den lokala räddningstjänsten kan genomföra erforderlig utrymning vid en insats. Enligt byggregelverket² ska normalt bostäder ha tillgång till två av varandra oberoende utrymningsvägar. Syftet med detta är att om en utrymningsväg blir blockerad ska man kunna ta sig ut den andra vägen. För bostäder och mindre kontor tillåts en speciallösning där fönster eller balkong får vara en av utrymningsvägarna, under förutsättning att räddningstjänsten har tillräcklig förmåga vilket normalt handlar om att komma till platsen inom godtagbar tid, har tillgång till rätt utrustning och i övrigt har rätt kapacitet för att

¹ 2 kap. 2§ lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

² Plan- och bygglagen (PBL) (2010:900) med tillhörande författningar

bistå vid utrymningen på ett säkert och effektivt sätt. För fastigheter upp till 23 meter ovan mark får räddningstjänstens stegutrustning användas för utrymning.

När det sker en ändring i en byggnads brandskydd är ändringen normalt anmälningspliktig³ eller bygglovspliktig. Kraven på brandskydd i byggregelverket ska uppfyllas vid ändringar som berör brandskydd. Men precis som vid uppförande av nya byggnader är det här möjligt att använda alternativa lösningar under förutsättning att de uppfyller byggregelverket.

I Boverkets byggregler framgår att utrymning genom fönster med hjälp av räddningstjänsten får ske om räddningstjänsten har tillräckligt snabb insatstid och tillräcklig förmåga. För att utrymningen ska kunna ske på ett betryggande sätt krävs att räddningstjänsten har tillräcklig kapacitet, rätt utrustning och kan vara på plats tillräckligt snabbt. Tillräckligt snabb insatstid är normalt inom 10 minuter, men för bostäder i högst tre våningar kan 20 minuter accepteras.

I det fall byggnaden uppförs på en plats där räddningstjänsten inte kan bistå vid utrymning enligt ovan, behöver utrymning från byggnaden projekteras på annat sätt. Hur detta kan utformas framgår av Boverkets byggregler.

MSB:s bedömning

Det brandskydd som enligt byggregelverket krävdes för en byggnad eller en anläggning i samband med att den uppfördes ska generellt anses vara ett godtagbart brandskydd. För det fall fastighetsägaren vill göra en ändring i en byggnads befintliga brandskydd ska ändringarna anmälas till kommunens byggnadsnämnd som har att ta ställning till om ändringarna är förenliga med kraven i bygglagstiftningen⁴. Har fastigheterna uppförts utifrån förutsättningen att räddningstjänsten med en insatstid inom tio minuter alternativt 20 minuter kan utgöra alternativ utrymningsväg för det fall den ordinarie utrymningsvägen via fastighetens trapphus ej är möjlig att använda som utrymningsväg har kommunen således förbundit sig till ett långtgående åtagande mot de aktuella fastighetsägarna. MSB:s uppfattning är att det är fastighetsägaren som äger initiativrätten att till byggnadsnämnden anmäla om att förändra de grundläggande förutsättningarna⁵ för en fastighets brandskydd.

Således är det MSB:s bedömning att någon förändring av förmågan till räddningsinsats ej är möjlig att genomföra innan det att fastighetsägaren ändrat byggnadens brandskydd så att utrymning genom fönster med hjälp av räddningstjänsten inte längre tillämpas.⁶ Om fastighetsägare genomfört förändringar i fastigheten som gör att utrymningskraven enligt byggnadsnämndens prövning kan anses vara godtagbara och medger längre insatstider för höjdfordon faller också kravet på att kommunen ska hålla förmåga med stegutrustning för insats inom tio minuter eller 20 minuter. Här är det viktigt att påpeka att det kan finnas

³ 6 kap. 5 § sjätte punkten plan- och byggförordningen (2011:338)

⁴ 6 kap. 5 § sjätte punkten plan- och byggförordningen (2011:338)

⁵ Undantaget är om det föreligger särskilda omständigheter

⁶ Kap. 5:13, BFS 2011:6 med ändringar till och med BFS 2020:4

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

andra behov av stegutrustning för att genomföra effektiva räddningsinsatser, än att enbart fungera som alternativ utrymningsväg.

MSB noterar att en ombyggnation blir ett utökat och varaktigt åtagande för fastighetsägaren som ansvarar för kontroll och underhåll av brandskyddet. Fastighetsägaren bör i detta fall vara medveten om att kostnadsansvaret åvilar denne såvida det inte upprättats avtal om annat.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Beslutad 2022-08-26 av Anders Edstam

Detta dokument är digitalt beslutat och därför saknas namnunderskrift